

Programma **Watermolen**

11 april:
Sterren kijken

Een lezing over energie in het heelal. Bij helder weer wordt er door kijkers naar de sterren gekeken. Aanvang 20.00 uur. Toegangsprijs f 5,- inclusief een consumptie.

22/23 april:
Wilde-Plantenweekend

Twee dagen van 11.00 tot 17.00 uur kunt u genieten van een uitgebreid programma met wilde plantenmarkt, plantenruilbeurs, lezingen, demonstraties, workshop, boekverkoop en excursies.

tot 4 juni:
Tentoonstelling De Zon is de Bron

Het jaarthema van de Watermolen voor 1995 is ENERGIE. Tot 4 juni a.s. is de tentoonstelling De Zon is de Bron te zien.

U kunt zien hoe planten en dieren omspringen met energie. Planten kunnen via het bladgroen zonne-energie opvangen. Vogels halen hun energie uit planten en zaden...

Een schilderijtentoonstelling toont de Galerie der Groten, kampioenen op het gebied van energie.

INFOBULLETIN is een uitgave van de Vereniging Vrienden van Sonsbeek. Het verschijnt viermaal per jaar. Het blad is gratis voor leden van de Vereniging.

De Vereniging Vrienden van Sonsbeek is een klankbord voor zowel de gebruikers van het park als de gemeente Arnhem.

Zij stelt zich ten doel daadwerkelijk mee te werken aan de instandhouding en verfraaiing van de monumentale parken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem.

Het lidmaatschap bedraagt minimaal f 20,- per jaar.

Colofon

Uitgave:

Vereniging Vrienden van Sonsbeek

Vormgeving

Kristian Kieft, Arnhem/Amsterdam

Foto's: Gemeentearchief Arnhem

Redactie

Clementine Brünott

Leslie Leijenhorst

Rina Kraaijestein

Redactieadres:

Onstweddestraat 5

6835 BW ARNHEM

Telefoon/fax: 0 85 - 231 904

Vrienden van Sonsbeek

Zijpendaalseweg 24
6814 CL Arnhem
tel: 085-450660

INFOBULLETIN
LENTE 1995

In dit nummer

Ledenvergadering

Op 20 maart werd in de Begijnenmolen onze ledenvergadering gehouden. Gewoontegetroou een volledig verslag daarvan in dit blad.

Ledenvergaderingen zijn altijd belangrijk voor een vereniging maar deze was het wel in het bijzonder. Er werd een nieuwe voorzitter benoemd: Jan Vierdag. Bovendien gaf George Borgman uitleg over het nieuwe beheer van Sonsbeek, Zippendaal en Gulden Bodem waarbij voor onze vereniging een belangrijke rol is weggelegd. Hanneke Krooneman gaf uitleg over haar onderzoek naar de toeristische en recreatieve functie van de drie parken.

De heer Tiemens vertelde over zijn plannen voor de herbouw van Het Gulden Spijker in Gulden Bodem.

Interview

Leslie Leijenhorst sprak met de nieuwe voorzitter van onze vereniging Jan Vierdag. Wie is hij, wat mogen we van hem verwachten? Dat blijkt allemaal uit het diepgaand gesprek dat de heren met elkaar voerden.

World Liberty Concert

Het World Liberty Concert wordt gelukkig niet in Sonsbeek gegeven. De vrienden hebben zich daartegen stevig verzet. In de plaatselijke pers bent u onze naam dan ook regelmatig tegengekomen. Ook op radio Gelderland heeft interim-voorzitter Jan Elissen zijn mening kunnen geven. We hebben in een open brief aan B. en W. onze afschuw over dit plan uitgesproken.

Sonsbeek in de oorlog

Dit keer het verhaal van de belevenissen van Arnhemmers die voor de definitieve evacuatie hun toevlucht in en rond het park zochten.

Nieuwe rubriek: OP DE BANK

Voortaan krijgt in elk Infobulletin een bekende Arnhemmer zes vragen voorgelegd. Steeds dezelfde vragen met - naar wij hopen - op vier daarvan steeds andere antwoorden. Op de laatste vraag: Bent u lid van de Vrienden van Sonsbeek verwachten wij uiteraard steeds een volmondig JA!

Programma Watermolen

Op de achterpagina vindt u de activiteiten van de Watermolen vermeld. Een leuk nieuwtje: Het blad van de Watermolen heeft een nieuw uiterlijk gekregen. Ons infobulletin heeft daarvoor mede model gestaan.

Sonsbeek Art & Design

Bij het ter perse gaan van dit nummer was bij ons het zomerprogramma van Art & Design nog niet bekend.

Rectificatie

In het winternummer van ons Infobulletin staan onze eerste verhalen over Sonsbeek in de winter 1944/45. Hierin werden twee namen helaas verkeerd vermeld. De voorletters van de heer van Iddekinge zijn P.R.A. De plundering tijdens de evacuatie stond onder leiding van 'Frau' Casille; de heren Harteman en Hermink woonden niet in St. Marten maar in het Sonsbeekwartier. Onze excuses.

Interview

Nieuwe voorzitter

Jan Vierdag:

“ Cultuur

en natuur,

geen contrast

maar unieke

combinatie. ”

ONLANGS NAM JAN VIERDAG DE VOORZITTERSHAMER VAN INTERIM-VOORZITTER JAN ELISSEN OVER. LESLIE LEIJENHORST PRAAT MET HEM. OVER EIGEN VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN DE BURGER, SONSBEEK 100 JAAR EN DE RELATIE TUSSEN CULTUUR EN NATUUR IN DE PARKEN.

Wat trekt u zo aan in de Vrienden van Sonsbeek en waarom wilt u daarvan de voorzitter zijn?

“De parken zijn heel bijzonder en hebben een cultuurhistorische waarde. Het is bovendien uniek dat de Veluwe als een V tot aan het centrum van de stad binnendringt. Dat is de moeite waard om beschermd te worden. Ik houd zelf veel van de parken en vind het initiatief van de Vrienden buitengewoon goed. Daar wil ik graag aan meewerken.”

Hoe ziet u uw taak als voorzitter?

“Het is allemaal nogal plotseling gegaan. Ik ben een paar weken voor de jaarvergadering gebeld met de vraag of ik voorzitter wilde worden. In de eerste plaats moet ik maar eens rondkijken. Ik heb de indruk dat de

Vrienden een stel leuke, enthousiaste mensen zijn. Tijdens de jaarvergadering heerste een goede sfeer en er werd over zinnige onderwerpen gesproken. Ik was aangenaam verrast over de grote belangstelling. Ik ben een natuurmens, ik houd van wandelen. Ik zie mijn taak als voorzitter dan ook eerder als ontspanning dan inspanning. We moeten ons beraden over wat we verder gaan doen. Ik doel dan met name op 1999. Dan valt er een jubileum te vieren. Het eeuwfeest van Sonsbeek is een geweldige kans voor de stad Arnhem om daar iets mee te doen. Nu de Eusebiustoren en de kerk er goed bijstaan is Arnhem toe aan een tweede object dat gekoesterd kan worden. Dat zou best eens Sonsbeek kunnen zijn."

Speelt uw achtergrond mee bij het aanvaarden van de voorzittersfunctie?

"Ik heb het Raadswerk met plezier gedaan. Daardoor ben ik meer van mijn stad gaan houden. En dan valt je op dat er geweldig veel gebeurt. Heel vaak heel veel door te weinig mensen. Toen ik de politieke periode afsloot, wilde ik toch iets naast mijn werk blijven doen waarvan ik voor mezelf het gevoel had dat je dat voor een ander of voor de samenleving doet."

In hoeverre heeft u profijt van uw politieke verleden?

"De Raadsperiode vergemakkelijkt het werk zeer zeker. Je kent het circuit. Ik heb ook meer waardering gekregen voor de sector Natuuren Stedelijk Groen van de dienst MOW. Bij die dienst zie je een toenemende belangstelling voor het stedelijk groen. Dat heeft mij goede moed gegeven om aan deze nieuwe uitdaging te beginnen."

Heeft u zich verdiept in de geschiedenis van de vereniging, wat ze tot nu toe heeft gedaan en hoe ze dit deed? Wilt u daarin verandering brengen?

"Nee, de visie over hoe we met het park moeten omgaan ligt er. Nu is het een kwestie van uitvoeren. Het is een kwestie van centen. De beheervisie is geschreven voor een termijn van tien jaar. Al een soort inhaalslag. Ik zie het als een geweldige uitdaging om datgene wat voor tien jaar is gepland in die vier jaar tot het eeuwfeest te realiseren. Dan zou 'Sonsbeek 100 jaar' een feest zijn dat het waard is te vieren. Nogmaals, ik heb daar nog geen duidelijk omlijnde ideeën over, maar dat zie ik als een mooi streven."

De centen van de gemeente?

"Ja, dat wordt altijd zo makkelijk gezegd. Er zijn ook andere wegen. De gemeente staan grote bezuinigingen te wachten. Die heeft weinig ruimte. We moeten andere bronnen aanboren. Sonsbeek is heel bijzonder, ook in Europa. Er zijn eveneens op Europees niveau allerlei potjes voor cultuurhistorische projecten zoals het fonds Europa Nostra. Misschien zijn daar subsidies los te krijgen. Er zijn bedrijven die je kunt benaderen. En ik ben er zeker van dat ook de Arnhemse bevolking haar steentje wil bijdragen. Onze vereniging is niet de beheerder van het park. Ze bestaat uit mensen die van het park houden. Tegelijkertijd ligt de verantwoordelijkheid voor het

park niet alleen bij de overheid. Het park is van ons allemaal. Dat betekent dat elke gebruiker ook zijn eigen verantwoordelijkheid heeft. Die gedachte moet rijpen."

Tijdens de ledenvergadering is geconstateerd dat onze leden (on)redelijk passief zijn. Activiteiten als schoonmaakacties, bollen poten, excursies naar andere parken trekken geen tot zeer weinig deelnemers. Toch vonden de leden dat de vereniging meer bekendheid moest krijgen. Liefst via krant, radio en televisie. Hoe zou dat verwezenlijkt kunnen worden?

"Ik heb daar nog niet echt over nagedacht. Als er geen behoefte is, moet je die dan kweken? We moeten mensen geen verplichting opleggen. Ik denk dat je dat moet constateren, en daarmee moet leven. Ik weet niet of het de taak van het bestuur is om de mensen te activeren. Als er signalen voor bepaalde behoeftes zijn dan moet het bestuur dat natuurlijk oppakken. Het blijft een kleine vereniging. De Vrienden scoren al veel beter met de nieuwe opzet van het bulletin. Het blad wordt veel gelezen, circuleert. De opmaak nodigt uit. Dat is een enorme verbetering en dan zie je al direct resultaten. Voor het overige moeten we daar nog eens over brainstormen. Wellicht zouden we kunnen denken aan een grote mailing in de omgeving van de parken. Ik herinner me dat het Gelders Landschap zoiets heeft gedaan en daar enorm veel respons op kreeg. Eén keer het bulletin met een grote oplage verspreiden onder de naburige wijken en in dat nummer duidelijk aangeven wat de vereniging doet, lijkt me te overwegen. En ook in publicitaire zin moeten we toewerken naar 1999."

De verstandhouding tussen de vereniging en de gemeente, maar dan in de vorm van de dienst MOW, is goed. De dienst is vertegenwoordigd in het bestuur. De moeilijkheden die we met de gemeente hebben gehad, lagen meestal bij wethouders.

Tot nu toe zijn die kwesties altijd uitgepraat. Met het World Liberty Concert is toch weer gebleken, dat wethouders 'vergeten' met ons te overleggen als er belangrijke besluiten moeten worden genomen. Hebt u enig idee hoe daarin verandering zou kunnen worden gebracht?

"Ik ben ontzettend blij dat het concert niet doorgaat in Sonsbeek. Het is een goed initiatief van Jan Elissen om een gesprek met de wethouder (LL: Hartogh Heys) te hebben en daarin duidelijk met elkaar van gedachten te wisselen. Dat gesprek vind in april plaats. Zeker aan de orde zal komen het feit dat de Vereniging uit de krant heeft moeten vernemen dat het World Liberty Concert mogelijk in Sonsbeek zou plaats vinden. Is dat toevallig gebeurd? En hoe ziet de gemeente ons eigenlijk. De overheid staat te ver van de burger. De verantwoordelijkheden moet je daar leggen waar ze het dichtst bij staan."

Wethouder Hartogh Heys heeft volgens een van de Arnhemse kranten gezegd, dat hij de opbrengst van

het World Liberty Concert nodig heeft om een beheerplan voor Sonsbeek te bekostigen. Dit concert wordt nu op een andere locatie gegeven. Het ziet er dus naar uit dat het beheer van Sonsbeek op een zeer laag pitje komt te staan. Hebt u enig idee of de vereniging daar iets tegen kan doen?

“Ik heb begrepen van de wethouder dat er er een team is benoemd waarin de wethouder van Natuur is benoemd, mr. H. Bloemen, en de wethouder van de Monumenten, H.J. Lenferink. Die gaan kijken hoe dat probleem moet worden opgelost. Ik heb veel waardering voor de dienst (LL: MOW). Er wordt met veel creativiteit méér gedaan aan het onderhouden van de parken dan het budget formeel toestaat. Met tijdelijke fondsjes, potjes hier en daar, en Werk en Scholing-projecten (projecten die jongeren de kans geven om zich nuttig bezig te houden. Het park leeft heel sterk bij de gemeente.”

Heeft u het gevoel dat het nieuwe beheer van de parken, waarbij onze vereniging als platform gaat dienen, succes zal hebben. Waar moet dan de meeste nadruk op worden gelegd? Op het behoud van een cultuur-historisch erfgoed, dus een kwetsbaar landschapspark of moet het meer op het hedendaags gebruik worden ingericht?

“Beiden, u zult wel zeggen dat is weer zo'n politiek antwoord,” zegt hij schaterlachend. “Voor mij persoonlijk vind ik het cultuur-historische aspect heel belangrijk. Iedere Arnhemmer moet toch plezier aan zijn park beleven. De recreatie mag niet ten koste gaan van het cultureel-historische aspect.”

Dus World Liberty Concert niet, maar de Ronde Weide-concerten wel?

“Ja, precies. Dat vind ik een prima voorbeeld. Maar die moeten dan ook daar gelokaliseerd blijven. Met het WLC werd de grens absoluut overschreden. Geen uitzonderingen. Nooit.”

Een van de discussies over de parken is: “Wat is belangrijker cultuur of natuur? Is het niet vreemd, dat die twee tegenover elkaar worden gezet? De landschapsstijl beoogt op een klein oppervlak een compleet landschap te creëren met waterpartijen, weiden, bosgebiedjes en doorzichten om ruimte te suggereren. De ‘cultuur’ van de landschapsstijl kun je dus omschrijven als het tonen van zowel natuurlijke als kunstmatige ‘natuur.’

“Dat vind ik het unieke van dit park. Je ziet hier zoveel combinaties en contrasten. Voor ons moet dat ook een opgave zijn om mensen duidelijk te maken hoe uniek dit park is. Want hoe meer je ervan weet, hoe meer je het waardeert. Ik zie het niet als een tegenstrijdigheid. Die contrasten tussen natuur en cultuur vind ik het fascinerende van dit park.”

OP DE BANK

EEN NIEUWELENTE, EEN NIEUW GELUID. IN ONS GEVAL DE MENING VAN ELKE KEER EEN ANDERE MIN OF MEER BEKENDE ARNHEMMER, DIE STEEDS DEZELFDE VRAGEN KRIJGT VOORGELEGD. IN DE RUBRIEK OP DE BANK LATEN WE DE GEINTERVIEWDE SYMBOLISCH PLAATS-NEMEN OP DE DOOR DE VRIENDEN AAN HET PARK GESCHONKEN BANK. DEZE KEER PRAAT LESLIE LEIJENHORST MET GEMEENTESECRETARIS H. HOFMAN.

Hoe belangrijk zijn park Sonsbeek en de andere monumentale parken voor u?

“Van verschrikkelijk groot belang. Het park is een belangrijk stedelijk element. Het unieke van Sonsbeek is dat het tot diep de stad indringt. En waar zie je in een grote stad koeien in de wei grazen, zo dicht bij het centrum. Ik kwam in 1970 naar Arnhem en raakte al in 1971 betrokken bij de Sonsbeektentoonstelling. De laatste Sonsbeektentoonstelling waarmee ik me bemoeid heb was die van 1986.”

Was de aanwezigheid van de parken voor u een doorslaggevend argument om dit huis te kopen?

“Niet van doorslaggevende aard. Maar het was wel heel belangrijk. Ik ben een echt stadsmens. Hier heb ik alle voordelen van de stad met de natuur vlak naast de deur.

Wat vindt u de mooiste of leukste plek in de monumentale parken en waarom?

“Het grasveld bij kasteel Zijpendaal met die enorme beuken. Zeker toen die beelden er nog stonden, leek het of de tijd stil had gestaan en waande je je daar in de 19e eeuw.”

Hoe vaak komt u in het park?

“Gemiddeld twee keer per week.”

Als u iets in het park zou mogen veranderen. Wat zou u dan doen?

“Minder asfalt. Het is lelijk en onnatuurlijk. Het trekt bovendien allerlei groepen aan die er niet horen, zoals bromfietzers. Verder stoort ik me nogal aan de vissers. Ik begrijp heel goed dat ze het park een mooi plekje vinden, maar de manier waarop ze met hun omgeving omgaan, stuit me tegen de borst. Overal zie je het afval rondslingeren.”

Bent u lid van de Vereniging Vrienden van Sonsbeek?

“Ja, vanaf het begin. Ik vind dat je dit soort initiatieven moet steunen. De wijkvereniging, Eusebius, Sonsbeek. Ook al heb ik er niet altijd tijd voor. Ik noem dat de ‘solidariteit van de stedeling’. Op die manier geef je aan dat je erbij betrokken bent. Tegenwoordig worden teveel verantwoordelijkheden afgeschoven op de overheid. Maar het is toch ook mijn stad, mijn park, mijn wijk. Mijn lidmaatschap getuigt daarvan.”

Verslag ledenvergadering Vereniging Vrienden van Sonsbeek op 20 maart 1995

1 opening

In zijn openingswoord memoreerde Jan Elissen het feit dat Arnold de Jong, formeel tot nu toe voorzitter van de vereniging, in september 1994 zijn functie heeft neergelegd wegens verhuizing naar Griekenland. Het bestuur, bestaande uit Jan Elissen, Tjada van den Eelaart, Rina Kraaijestein en Ton de Regt, heeft sindsdien gezamenlijk de vereniging geleid. Jan Elissen was het laatste halfjaar als interim voorzitter, tevens woordvoerder van de Vrienden. Tijdens de vergadering zou dit gezelschap met twee leden worden uitgebreid.

Jan Elissen verwelkomde de gastsprekers van deze avond: Hanneke Krooneman, George Borgman en de heer en mevrouw Tiemens, die het programma na de pauze voor hun rekening namen.

Het verslag van de vorige ledenvergadering is verschenen in het zomernummer (gele omslag) van het infobulletin. Omdat er geen aanmerkingen waren is het verslag ongewijzigd aangenomen.

Activiteiten en gebeurtenissen

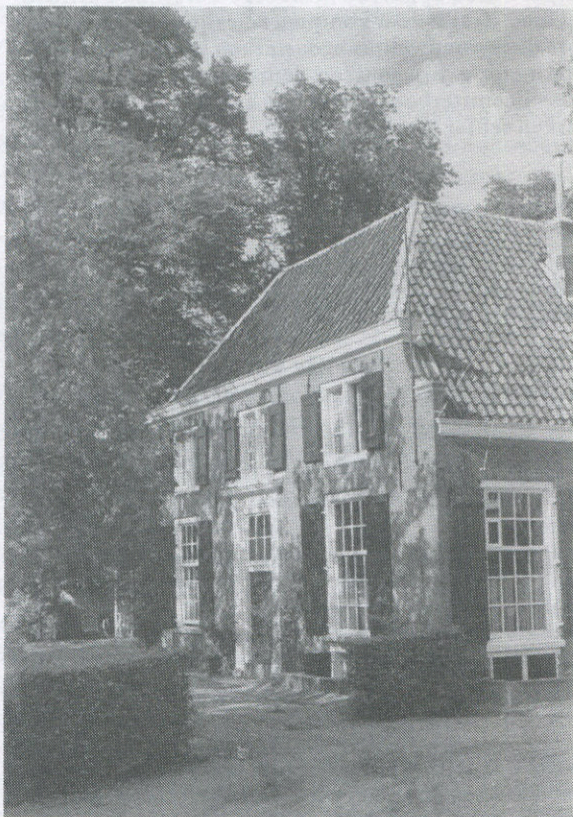
Jan Elissen gaf hierna een overzicht van de activiteiten en gebeurtenissen uit het afgelopen jaar. Belangrijk punt daarin was het totstandkomen van het beheerplan voor de parken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem, dat in de zomer van 1994 door het gemeentebestuur is aangenomen. Basis voor dit beheerplan was de beheervisie, opgesteld door bureau Klingen Bomen, bijgestaan door een begeleidingscommissie. In deze commissie waren de Vrienden van Sonsbeek met twee leden vertegenwoordigd. Bovendien hebben we deelgenomen aan inspraakbijeenkomsten en gewandeld met de heer Klingen, die uitleg gaf over de beheervisie. We hebben verder de toezegging, dat de vereniging zal worden betrokken bij de uitvoering van de jaarplannen. Hiervoor hopen

we een werkgroep te kunnen vormen.

De lustrumviering vorig jaar was een groot succes. Deze trok veel deelnemers en in hun aanwezigheid werd ons geschenk aan het park, een nieuwe bank, onthuld. Het infobulletin verscheen voor het eerst in een nieuwe vormgeving. Het (volgens voorzitter) professionele redactieteam besteedt elk kwartaal veel tijd en zorg aan de samenstelling. Uit reacties blijkt, dat het door de leden goed wordt gelezen.

(De heer Maas vertelde dat het blad in zijn bedrijf onder het personeel rouleert). Het besluit van de vorige ledenvergadering om meer geld te besteden aan het bulletin blijkt dus een goede greep geweest te zijn. Het blijkt het belangrijkste communicatiemiddel voor onze leden, die zich weliswaar zeer betrokken voelen bij de parken maar niet makkelijk tot activiteiten te brengen zijn.

Voor de grote-schoonmaakbeurt op 17 april hadden we een bakfiets gehuurd met veel toeters en bellen, een container geleend van de gemeente, werkhandschoenen gekocht, maar veel meer dan wat bestuursleden zijn er niet op afgekomen. Ondanks dat hebben we die dag heel wat vuil uit het park gehaald. We weten nu ook, aldus Jan Elissen, op welke plaatsen er dingen gebeuren ‘die niet zo verstandig’ zijn. Bij het opgehaalde vuil waren nogal wat spuiten. We hebben wel opzien gebaard en konden na afloop enige nieuwe leden inschrijven.

DE BEGIJNENMOLEN WAAR OP 20 MAART DE
LEDENVERGADERING WERD GEHOUDEN

FOTO OMSLAG:

DE GROTE WEIDE VAN SONSBEEK GEZIEN VANAF DE WITTE VILLA. HIER ZOU HET LIBERTY CONCERT GEHOUDEN WORDEN. EEN VAN DE ARGUMENTEN DAARVOOR WAS, DAT DE HUIZEN AAN DE ZIJPENDAALEWEG ZO'N MOOI BEELD VOOR DE TELEVISIE Zouden opleveren. VOOR DE TIJDENS DE SLAG OM ARNHEM UIT DE BINNENSTAD GEVLUCHTE MEVROUW SPREEUWES HEEFT DE WEIDE EEN HEEL BIJZONDERE BETEKENIS: HAAR BABY KREEG IN DIE BANGE DAGEN MELK VAN DE HIER GRAZENDE KOEIEN.

Ledental

Ons ledental schommelt rond de 275. Aan- en afmeldingen houden elkaar in evenwicht.

Terrein voormalige viskwekerij

Half april werden we plotseling geconfronteerd met het feit dat het terrein van de voormalige viskwekerij moest worden heringericht. Mits met dit werk op 1 mei kon worden begonnen, kon de gemeente rekenen op een TROP-subsidie. Op zeer korte termijn werd het bestuur op de hoogte gesteld van het uitgewerkte plan, dat gelukkig van dien aard was dat we er van harte mee konden instemmen.

Enquête

De dertig leden, die in het najaar door de gemeente zijn gevraagd mee te doen aan een enquête over het hondenbeleid, hebben bijna allemaal de vragenlijsten ingevuld. De uitslag daarvan is in het bulletin gepubliceerd.

Bollen

Als vervolg op het poten van ruim 16000 bollen in Sonsbeek in november 1993 hebben we afgelopen oktober Zijpendaal verrijkt met 8000 bollen. Daarvoor hebben we de hulp in moeten roepen van Scoutinggroepen; behalve het bestuur was er slechts 1 lid!! om mee te helpen.

Sommige leden hebben geconstateerd dat op verschillende plaatsen de opkomende blaadjes van de bollen waren opgevreten. George Borgman bestreed het idee, dat dit door konijnen zou zijn gedaan, omdat deze dieren nauwelijks in de parken voorkomen. Naar zijn mening zijn muizen de boosdoeners. Volgens Theo Beemsterboer neemt het aantal konijnen in de parken echter snel toe.

Gulden Spijker

Zoals u in ons infobulletin hebt kunnen lezen, is de heer Tiemens van plan om Het Gulden Spijker (de door oorlogsgeweld verwoeste rentmeesterswoning) te herbouwen. Na de pauze heeft hij daarop een toelichting gegeven.

De witte Villa

De Witte Villa is in gebruik genomen door Sonsbeek Art en Design. De deelnemers aan onze nieuwjaarswandeling hebben gratis een kijkje kunnen nemen. Toen was er een tentoonstelling van schilderijen, beelden, sieraden, designmeubilair en hoeden.

Voor zover 1994. Onze nieuwjaarswandeling trok zo'n 60 deelnemers. Dat hadden er meer mogen zijn maar het weer werkte niet mee.

De commotie over het Liberty Concert werd later in de vergadering besproken.

2.

Financieel verslag

Uit het financieel overzicht blijkt, dat na aftrek van de gemaakte kosten en het vaste vermogen van f 4000,-- de vereniging beschikt over bijna 7 duizend gulden. Dat geld is bestemd voor de parken. De heer Ovezall is enthousiast over het feit dat we al twee jaar achtereenvolgende bollen hebben gepoot. Het lijkt hem een goed plan om daar mee door te gaan. Ook is bij het bestuur het voorstel gedaan een zonnewijzer te plaatsen, liefst een moderne versie, zodat de jeugd kan zien dat je niet perse op je (digitale) horloge hoeft te kijken om op hedendaagse wijze te zien hoe laat het is.

Er is bij het publiek behoefte aan een goede plattegrond bij een der ingangen van het park zoals er een staat bij Zijpendaal. De ANWB kan deze vandalisme bestendige borden leveren. Ook het parkmeubilair is dringend aan herstel en/of vernieuwing toe.

Jan Elissen stelde voor om, zeker een deel, van de reserve te sparen zodat we over vier jaar, als Sonsbeek zijn 100 jarig jubileum als stadspark viert, een groot cadeau kunnen geven.

De vergadering ging hiermee akkoord.

Het voorstel, dat de vereniging geld zou besteden aan het herstel van de diverse monumenten in het park zoals de Tellegenbank en het Lorentzmonument, die er beide zeer slecht bijstaan, werd niet met algemene stemmen ontvangen. Dit werk hoort eigenlijk tot het reguliere onderhoud. Onze vereniging wil zich liever beperken tot additionele activiteiten.

De heer Ovezall vindt het idee van de zonnewijzer heel goed maar zou daar nog graag een regenmeter aan toe voegen. In ons land, waar het veel regent, is het voor velen interessant te zien hoeveel regen er de vorige dag is gevallen.

We kunnen ook een bord bij de ingang plaatsen waarop te lezen staat, dat Sonsbeek een monument is, eventueel met een plattegrond als ondergrond.

De paden verdienen aandacht. Daarover wordt met veel te zwaar materieel gereden.

Jan Elissen concludeerde dat het bestuur voldoende ideeën aangereikt heeft gekregen om zich over te beraden.

3.

Verslag kascommissie

De heren Pette en van der Heide hebben de boeken van de vereniging over het afgelopen jaar gecontroleerd en in orde bevonden. De heer Pette is afgetreden, de heer Maas wordt het tweede lid van de nieuwe kascommissie.

4.

Bestuursverkiezing

Zoals uit de openingstoespraak bleek, was het bestuur dringend aan uitbreiding toe. Ten eerste was er behoefte aan een voorzitter. Jan Vierdag, stelde zich beschikbaar en werd bij acclamatie gekozen. Ook Kees Hoogendijk maakt vanaf vandaag deel uit van het dagelijks bestuur, dat bestaat uit:

Jan Vierdag, *voorzitter*

Tjada van den Elaart, *secretaris*

Jan Elissen, *Penningmeester*

Rina Kraaijestein, *pers en publiciteit*

Ton de Regt, *lid*

Kees Hoogendijk, *lid*

Verzuchting van Jan Elissen na de benoeming van de voorzitter: Nu kan ik lekker weer penningmeester zijn. Niettemin heeft hij ook de rest van de vergadering als voorzitter (perfect) geleid.

5.

Hoe nu verder?

De afgelopen weken is er veel te doen geweest over de locatie van het Liberty Concert. Hoewel de vereniging is opgericht als intermediair tussen de gemeente en de gebruikers van het park, moest ze uit de krant vernemen dat er plannen bestonden het Liberty Concert in Sonsbeek te houden.

Wethouder Hartogh Heys heeft de fractievoorzitters gepolst. Die waren in meerderheid voor het plan. En milieuwethouder Bloemen stond erbij en keek ernaar maar deed er niets tegen.

De Vereniging Vrienden van Sonsbeek heeft net als een aantal andere organisaties - onmiddellijk van zich laten horen. We hebben een open brief gezonden aan het college. De kranten hebben deze brief niet letterlijk opgenomen maar er wel uit geciteerd, ook radio Gelderland heeft er een interview aan gewijd.

We zijn ervan overtuigd dat dit alles er mede toe heeft bijgedragen dat het concert uiteindelijk naar een andere locatie is verhuisd.

Dat betekent niet, dat de zaak voor de Vrienden is afgedaan. Het is er ons alles aan gelegen om de goede verstandhouding met de gemeente te herstellen. Daarom zal binnen afzienbare tijd een delegatie van het bestuur een gesprek hebben met beide wethouders.

De vereniging is immers opgericht in samenwerking met en op wens van de gemeente. Een dringend verzoek tot beter - en tijdig overleg in kwesties over het gebruik van het park is daarom zeker gerechtvaardigd.

Andere activiteiten

Op de vraag van Jan Elissen of er wensen waren voor activiteiten of dat men liever wilde dat de vereniging in de vorm van het bestuur het beheer en gebruik van het park goed in de gaten zou houden, bleek dat dit laatste tot de wensen behoorde. Wel wilden de leden graag van alles op de hoogte te worden gehouden door middel van het Infobulletin. Wandelingen in en lezingen met betrekking tot het park worden op prijs gesteld.

Voor zover het officiële gedeelte van de vergadering.

Na de pauze was eerst het woord aan Hanneke Krooneman.

Studieopdracht

Hanneke Krooneman is studente aan de N.T.H.V (Hogeschool voor toerisme) te Breda richting Vrijtijdkunde. Zij doet in opdracht van de Vrienden van Sonsbeek als afstudeeropdracht een onderzoek naar de toeristische en recreatieve mogelijkheden van de parken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem. Zij gaf een toelichting op het onderzoek en de wijze waarop zij te werk gaat.

Het onderzoek

Voor een goed rapport is kennis nodig. Hanneke Krooneman doet daarom ook onderzoek naar de knelpunten die andere beheerders van landschaps-parken tegenkomen en hoe zij daarmee omgaan. Zij vergelijkt die gegevens met die over de Arnhemse parken.

De bezoekers moeten zich bewust worden van de cultuurhistorische en landschappelijke waarde van de parken zoals deze omschreven is in de beheervisie van de gemeente Arnhem. Ze zoekt tevens naar een samenhang tussen de parken en andere historische plekken in de stad.

Het plan wordt geschreven met het oog op 1999 en zal niet zozeer een dik beleidsplan worden maar meer aanwijzingen bevatten om te komen tot een goed toeristisch en recreatief 'produkt'

De verdere uitwerking zal een visie geven op de toeristische en recreatieve mogelijkheden voor de parken. Hanneke Krooneman is begin april met haar onderzoek begonnen. In het volgende nummer zullen we meer concrete gegevens over haar werk kunnen geven.

Wie ideeën of suggesties heeft kan deze voor eind april doorgeven aan Tjada van den Eelaart in de Watermolen, die ze zal doorgeven aan Hanneke.

George Borgman

Nieuw beheer van

Bossen en Parken

George Borgman is hoofd van de nieuw gevormde afdeling Bossen en Parken. Eén van de medewerkers van deze afdeling is publieksbegeleider Theo Beemsterboer. Dit is een totaal nieuwe functie die een combinatie is van voorlichter en gezagshandhaver.

De afdeling is ambitieus, aldus Borgman, omdat het ambitieuze plannen moet uitvoeren. Zo ook voor Sonsbeek. Op het beheer van bossen zijn we getraind voor de parken moeten we nog ervaring opdoen. Het eerste jaar beschouwen we als kennismakingstijd. Voor 1995 hebben we daarom nog geen werkplan vanuit de beheervisie opgesteld. Dit eerste jaar beginnen we met puinruimen, erosie bestrijden en markante punten terug in beeld brengen.

Puinruimen klinkt hatelijk ten opzichte van vorige beheerders. Zo is het niet bedoeld. Zij hebben door omstandigheden geen kans gekregen dit werk te doen. Het gaat hier om het opruimen van zwerfvuil, verwijderen of herstel van vervallen recreatieve voorzieningen.

Door illegaal gebruik van hellingen is in de parken sterke erosie opgetreden. Die gaan we te lijf met oude en nieuwe methoden.

Onder markante punten verstaan we zichtassen en monumenten. Onlangs nog zijn in de omgeving van het Lorentzmonument dode bomen verwijderd.

Er is een uitvoeringsplan voor de drie parken opgesteld voor de komende vijf jaar. Dit plan is te uitvoerig om daar in deze vergadering op in te gaan. Voor een volgend infobulletin staat een interview met George Borgman gepland. Daarin zal het plan uitvoerig aan de orde komen.

Analoog aan het wijkbeheer zal voor de parken een 'bewoners'platform worden ingesteld. Deze taak zal eerst door het bestuur van de Vrienden worden uitgevoerd, later kan een nog te vormen werkgroep dit werk overnemen.

Het Gulden Spijker

Laatste spreker was de heer Tiemens, die graag de rentmeesterswoning in Gulden Bodem wil (laten) herbouwen. Het Gulden Spijker is gebouwd voor zijn overgrootvader, de eerste rentmeester van de familie Brantsen, toen bewoners van het kasteel Zijpendaal.

Hij lichtte aan de hand van oude filmfragmenten het hoe en waarom van zijn plannen toe. Het Gulden Spijker is tijdens de slag om Arnhem verloren gegaan. Herbouw zou de sfeer en de waarde van het park kunnen verhogen.

Een verrassing op deze avond was een oude Amerikaanse speelfilm over het verzet in Nederland. De film schijnt geen succes geweest te zijn. Het in- en exterieur van kasteel Zijpendaal speelde echter in al zijn pracht en in kleur een schitterende rol in de film.

Het park, het geld en de hand van de moeder

De commotie is over. Het World Liberty Concert komt niet in Sonsbeek. Niet omdat het gemeentebestuur tot betere gedachten is gekomen maar omdat de organisatoren ervan af hebben gezien.

We kunnen weliswaar opgelucht ademen, maar dat geldt alleen maar voor deze ene keer.

De uitspraken van de betrokken wethouders doen het ergste vrezen:

Milieuwethouder Bloemen zei bijvoorbeeld op de vraag of het park hem dan niet aan het hart ging: Natuurlijk, ik houd ook van mijn moeder maar ik vind het niet erg als iemand haar een hand geeft. Je kunt je afvragen wat deze wethouder beweegt. Gelooft hij, zonder verder na te denken, alles wat een medewethouder zegt of weet hij echt niet wat de gevolgen van zo'n megaconcert kunnen zijn?

Kun je deze wethouder werkelijk wijsmaken dat je het huis van zijn moeder met geweld binnendringt, slechts om haar een hand te geven?

Wethouder Hartogh Heys beweerde, dat het geld dat het concert zou opbrengen, nodig was voor de uitvoering van het beheerplan voor Sonsbeek. Dit beheerplan is afgelopen zomer goedgekeurd door College en Raad. Het is gebaseerd op een **beheervisie** waarin wordt gesteld dat het park te kwetsbaar is voor grootschalige evenementen. Het is op z'n minst merkwaardig dat het gemeentebestuur geen geld wil besteden aan goedgekeurde onderhoudsplannen van dit monumentale park, zodat die moeten worden betaald uit de opbrengst van de vernieling.

En dan te bedenken dat Sonsbeek ooit is aangekocht om het uit handen van een projectontwikkelaar te houden.

De hevige protesten van diverse organisaties, waaronder de onze, hebben het College ervan overtuigd dat aan de organisatie zeer harde voorwaarden moesten worden gesteld. Dat heeft ertoe geleid dat de organisatoren Sonsbeek als lokatie hebben laten schieten. Het feit echter, dat zowel het College als een aantal fractievoorzitters zich zo makkelijk lieten overtuigen, dat dit megaconcert geen gevaar voor het park opleverde, duidt aan dat we heel alert moeten blijven.

Rina Kraaijestein

Sonsbeek in het laatste oorlogsjaar

Tijdens de slag om Arnhem lag een aantal wijken direct in de frontlinie. De bewoners daarvan trokken verder de stad in om aan de gevechten te ontkomen. De Zijpendaalseweg, met zijn vele grote woonhuizen bood sommigen een tijdelijk onderdak. Al na heel korte tijd moest men verder; op 24 en 25 september 1944 moest van de bezetter de stad verlaten worden.

Voor mevrouw Spreeuwes is die ene week voorgoed in haar geheugen gegrift. Haar zoontje was nog maar een baby toen ze haar woning aan de Oeverstraat moest verlaten. Ze heeft toen een week in een huis aan de Zijpendaalseweg gelogeed. Door de oorlogshandelingen was er gebrek aan alles. Er was geen water, geen licht, geen gas. Koken gebeurde op de kachel.

In de grote weide liepen nog steeds koeien. Mevrouw Spreeuwes heeft met de melk van deze koeien in die angstige week voor de evacuatie, pap voor haar zoontje kunnen maken. Ze is de melker daar nog steeds dankbaar voor. Dat één van de dieren door een granaatscherf werd getroffen is voor haar een gruwelijke herinnering.

Mevrouw Morel herinnert zich, dat in het hotel veel hoge duitse officieren verbleven. Zij was door de gevechtshandelingen verdreven uit haar huis aan het Nieuwe Plein. Het hotel heeft in september tijdelijk onderdak geboden aan bewoners van het gebied waar gevochten werd. Ook mevrouw Kemphuis heeft daar een week gewoond. De evacuées kookten in de kelder. Ze hebben bij de definitieve evacuatie een kar van het hotel meegenomen om hun spullen op te laden. Ook bestek werd meegenomen, zodat je 'tenminste een lepel en een mes had' als er ergens eten werd aangeboden.

Er zijn veel 'losse' herinneringen, zoals van de mevrouw die op de Zijpendaalseweg liep toen er plotseling vlakbij haar op vliegtuigen werd geschoten. Zij had het gevoel dat het geschut vlak naast haar in Sonsbeek stond, volgens de heer Harteman, die in onze vorige uitgave aan het woord was, werd er geschoten vanuit tanks die op de Apeldoornseweg bij de Sonsbeekweg stonden.

Arnhem had tot die tijd naast de algemene ongemakken van de bezetting, weinig van de oorlog gemerkt. Geen wonder dat men meer nieuwsgierig dan voorzichtig was toen de gevechten uitbraken. Als er iets leek te gebeuren, liep men naar buiten. Zo ook de man, die bezig was een fles wijn te ontkurken. Toen hij buiten kwam werd de fles hem uit de hand geschoten.

De volgende keer praten we met mensen die in het park opgroeiden: De dochter van de beheerder van de moestuin en een dochter (en hopelijk ook een zoon) van de politieagent die in een van de woningen bij de ingang aan de Apeldoornseweg woonde.